

Sosyal Bilgiler Öğretiminde Kavram Karikatürlerinin Öğrenci Başarısına Etkisi

Halil TOKCAN¹, Gözde ALKAN²

ÖZ

Bu çalışmanın amacı, kavram karikatürlerinin ilköğretim 6. sınıf öğrencilerinin Sosyal Bilgiler dersindeki başarıları üzerindeki etkisini araştırmaktır. Araştırma öntest-sontest kontrol gruplu deneysel desen (ÖSKD) modelinde tasarlanmıştır. Araştırmaya 2009–2010 öğretim yılının güz döneminde Niğde ili merkez ili Selçuk ilköğretim okuluna devam eden 6. sınıf öğrencileri katılmıştır. Deney grubundaki öğrencilere kavram karikatürü yöntemiyle, kontrol grubundaki öğrencilere programın öğördüğü şekilde öğretim yapılmıştır. Öğrencilere program öncesinde ve sonrasında başarı testi öntest-sontest olarak uygulanmıştır. Verilerin analizi için t-testi uygulanmıştır. Yapılan analizlerden elde edilen sonuçlar şunlardır; Öğretim bitiminde hem deney hem de kontrol grubuna uygulanan sontest sonuçlarına göre; deney grubundaki öğrenciler kontrol grubundaki öğrencilere göre daha başarılı olmuştur. Bu sonuç bize kavram karikatürleri ile desteklenerek yapılan öğretimin geleneksel veya sadece programa dayalı öğretime göre daha etkili olduğunu göstermektedir.

Anahtar kelimeler: Sosyal Bilgiler, Kavram Karikatürleri, Kavram

The Effect of the Concept Cartoons to the Students of the Social Studies Teaching

ABSTRACT

The purpose of this study is to examine the effect of concept cartoons method on the success of 6th grade students in Social studies lessons. This study is designed as pretest-posttest control group experiential model. Sixth grade students from Selçuk primary school in centre of Niğde have been attended to the research in 2009-2010 academic year spring semester. While subject group was taught thorough concept cartoons methods, control group was taught through coherent existing program. The achievement test has been applied to the students before and after the programme as pretest-posttest. T-test has been applied to analyse the data. According to the result of posttest which is applied to both subject and control groups at the first half end of the teaching period: the student in subject group are more successful than control group students. This results shows that concept cartoons based teaching is more effective than the traditional methods are only programme based teaching.

Keywords: Social Studies, Concept Cartoons, Concept.

GİRİŞ

İnsanlar ve toplumlar sürekli bir değişim içerisinde ve karmaşık sorularla karşı karşıya bulunmaktadır. Bu sebeple toplumlar ve insanlar için sosyal bilimlerin önemi çok büyüktür. Toplum içinde yaşayan bireylerin ihtiyaçlarıyla toplumun

¹ Yrd. Doç. Dr., Niğde Üniversitesi Eğitim Fakültesi, haliltokcan@yahoo.com

² Bilim Uzmanı, cangozdealkan@hotmail.com

beklentileri arasındaki dengeyi sağlamada, bireylere gerekli bilgi, beceri ve tutumları kazandırma açısından sosyal bilimlere önemli görevler düşmektedir. Sosyal bilimlerin değişimi ve sürekliliği inceliyor olması, bireyi toplumsallaştırma amacı güden eğitimde sosyal bilimlerin etkin bir yer kazanmasına yol açmış ve eğitimin hem bir sosyal bilim dalı, hem de sosyal bilimlerin uygulama alanı durumuna gelmesi “Sosyal Bilgiler” kavramını meydana getirmiştir (Safran, 1993, s.2).

Sosyal Bilgiler insanları ve yaşamları konu alır. Kendi kendimizi ve diğerlerini daha iyi anlamamıza yardımcı olur. Sosyal Bilgileri tanımlamak, coğrafya ya da tarih gibi bir disiplini tanımlamaktan daha zordur, çünkü sosyal bilgiler disiplinler arası ve çok disiplinli bir alandır. Bununla birlikte sosyal bilgilerin iki temel ayırıcı özelliği, vatandaşlık yeterliliklerini kazandırmak için oluşu ve bütüncül, disiplinler arası bir alan oluşudur (Doğanay, 2003, s. 16).

Tüm yurttaşların yetiştirilmesi ve yaşama hazırlanması görevini üstlenmiş olan ilköğretim kurumlarında, Sosyal Bilgiler dersi ayrı bir önem taşımaktadır. Sosyal Bilgiler, sosyal ve beşeri bilimleri vatandaşlık yeterliliklerini geliştirmek amacıyla kaynaştıran bir çalışma alanıdır. Okul programı içerisinde Sosyal Bilgiler, antropoloji, arkeoloji, ekonomi, coğrafya, tarih hukuk, felsefe, siyaset bilimi, psikoloji, din ve sosyolojinin yanı sıra beşeri bilimler, matematik ve doğa bilimlerinden kendine mal ettiği içerik üzerinde sistematik ve eş güdümlü bir çalışma sağlar. Sosyal Bilgilerin öncelikli amacı, karşılıklı olarak birbirine bağlı bir dünyada, kültürel farklılıkları olan demokratik bir toplumda, genç insanlara bilgiye dayalı ve mantıklı karar alabilme yeteneklerini geliştirmede yardımcı olmaktır (Savage ve Armstrong, 1996, Aktaran: Öztürk, 2006, s. 23–24). “Sosyal Bilgiler öğretiminin temel amaçları, geleceğin etkin yurttaşlarında karar verme ve problem çözme becerilerinin geliştirilmesidir” (Barth, 1991; Barth ve Demirtaş, 1997, Aktaran: Öztürk, 2006, s.27).

Sosyal Bilgiler öğretimi, geçmişten bugüne farklı felsefi akımların, öğrenme-öğretme yaklaşımlarının etkisinde kalmıştır. Teknolojik gelişmeler ve küresel sorunlara karşı alınacak ortak beşeri tavırlar Sosyal Bilgiler programlarının yeniden şekillenmesine yol açmıştır. Küreselleşme ile birlikte uluslar, kendi ulusal kültürlerinin zenginliğini ve insanlığın ortak mirasına katkılarını daha fazla vurgulamaya başlamıştır. 2005 Sosyal Bilgiler programının temel yaklaşımı, bilgiyi üretmek ve kullanmak için gerekli beceri, kavram ve değerlerle öğrenciyi donatarak etkin bir Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı yetiştirmektir. Yeni Sosyal Bilgiler öğretim programı öğrenciyi sosyalleştirmenin yanı sıra, öğretmen ve öğrencinin birlikte hayal gücü ve yaratıcılık becerilerini geliştirmelerini amaç edinmiş görünmektedir (Ata, 2006).

Türkiye’de 2005 yılından sonra sosyal bilgiler programında büyük çapta bir değişikliğe gidilmiştir. Bu değişikliğe bağlı olarak sosyal bilgiler dersinin genel

amaçlarında ve programın uygulanışında da farklı bir yol izlenmeye başlanmıştır. Yapılan son değişikliklerden sonra sosyal bilgiler dersine karşı bakış açısı da değişmiştir. Çünkü daha önceki programlar dâhilinde hazırlanan sosyal bilgiler öğretimi tarih, coğrafya ve vatandaşlık bilgisi dersleri ile sınırlandırılan, öğretmen merkezli, ezbere dayalı kuru bilgi yığından oluşan, kavram, beceri ve değerleri içselleştirmede yetersiz kalan bir ders görüntüsündeydi. 2004 yılında hazırlanan Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı, sosyal bilgiler öğretiminde kavram, beceri ve değerlerin öğrencilere kazandırılması gerektiğini ortaya koymuştur.

Doğanay (2002), Sosyal Bilgiler derslerinin ezberden kurtarılıp, yaşamı anlamlı bir bütün olarak algılamaya dayalı bir ders olarak görülebilmesi için, öğretiminin kavram ve genelleme odaklı olması gerektiğini vurgulamaktadır. Doğanay (2002)'a göre, sosyal bilgiler öğretiminde özellikle kavramların öğrenilmesini öğretimin odak noktası olarak belirlemenin birçok yararı bulunmaktadır. Örneğin; sosyal bilgiler öğretiminde kavram temelli öğretimin öğrencilerin akademik başarıları üzerinde olumlu etkilerinin olduğu saptanmıştır. Araştırmalardan ortaya çıkan önemli bir sonuç, kavram öğretimi temelli öğrenmelerin, ezbere ve hatırlamaya dayalı öğrenmelerden çok, üst düzey düşünmeye dayalı öğrenmeler gerçekleştirmeleridir. Ayrıca, kavramların en önemli işlevlerinden birisi, insanlar arasındaki iletişimi basitleştirmesi ve kolaylaştırmasıdır. Eğer iki insan konuşurken, benzer kavram repertuarına sahiplerse, olay, nesne ve düşünceleri ayrıntıları açıklamadan kolayca anlayabilirler. Sınıf veya sosyal bilgiler öğretiminin görevi, kitap ya da programda geçen her kavramı, her öğrencinin zihninde aynı anlama gelecek şekilde geliştirmesidir. Kısaca, kavramlar benzer bilgi parçacıklarını birleştirerek ve organize ederek, bir kategori halinde belleğimize yerleştirmemizi sağlamaktadır. Bu da hem hatırlamayı hem de yeni kavramların öğrenilmesini kolaylaştırmaktadır (Aktaran, Alkış, 2012).

Kavramlar bireylerin düşünmesini, anlamlı iletişim kurmasını sağlayan zihinsel araçlardır. Kavramlar bireyin çevresini, olayları doğru anlamasını sağlamada önemli rol oynamaktadır. Bu nedenle kavramın ne olduğunu ve nasıl öğrenildiğini bilmek gerekmektedir (Mulhan, 2007). Ülgen'e (2004) göre kavram, insan zihninde anlaşılan, farklı obje ve olguların değişebilen ortak özelliklerini temsil eden bir bilgi formu, yapısıdır; bir sözcükle ifade edilir. İnsanlar benzerlikleri ve farklılıkları birbirinden ayırırlar. Örneğin yaprakları, kökleri, dalları, meyveleri ayırırız. Bu algılarla zihnimizde oluşturduğumuz imaj ağaç olarak adlandırılır. Fakat herkesin zihnindeki ağaç farklıdır. Soyuttur.

Öğrencilere öğretilmesi planlanan kavramlar mutlaka onların gelişim düzeylerine uygun olarak seçilmelidir. Öğrenene görelilik, somuttan soyuta, basitten karmaşığa, yakından uzağa gibi ilkeler kavram öğretiminde de dikkate alınmalıdır. Bilindiği gibi bazı durumlarda bilgiler kendi içinde bir aşamalılık gerektirir. Örneğin baklagillerin ülkemizde nerelerde yetiştiği sorusunu

cevaplayabilmek için öğrencilerin hem baklagiller kavramını hem de ülkemizin iklim özelliklerini bilmeleri gerekmektedir. Bu tarz sorular oluştururken öğrencilerin bu kavramları edinmiş olup olmadığı dikkate alınmalıdır (Alkış, 2012).

Kavram öğretiminde kavram haritaları, anlam çözümlene tabloları, kavram bulmacaları, kavram ağları, v diyagramları, tanılayıcı dallanmış ağaç, yapılandırılmış grid, kavramsal değişim metni gibi bir çok araçtan faydalanılmaktadır. Son yıllarda eğitim alanında kavram karikatürleri (concept carttons) adıyla yeni bir uygulama yaygınlaşmıştır.

Kavram karikatürleri başlangıcını 1992 yılında almış, yapılandırıcı (constructivist) görüşü temel alan yeni bir öğrenme-öğretme stratejisinin geliştirildiği bir çalışma sonucu ortaya çıkmıştır (Keogh & Naylor 1999; Stephenson & Warwick, 2002, Sexton, Gervasonive ve Brandenburg, 2009). İlk olarak Naylor & McMurdo (1990) tarafından tasarlanmış ve kullanılmıştır (Kabapınar, 2005, Şengül 2011). Kavram karikatürleri merak uyandıran, soru sormayı teşvik eden, sınıf tartışmalarına yol açan ve bilimsel düşüncenin üretilmesini sağlayan karikatür şeklindeki çizimlerdir (Long & Marson, 2003).

Kavram karikatürleri; üç ya da daha fazla karakterin yaptığı tartışmanın resimle ifadesi olarak tanımlanmaktadır. Bu tartışmada, her bir karakter farklı bir düşünceyi savunmaktadır. Tartışmada sunulan fikirlerden biri, bilimsel doğru kabul edilen düşünce biçimini, diğerleri ise bilimsel olarak doğru olmayan, ancak öğrencilerin kendilerine has biçimde oluşturdukları düşünce biçimlerini temsil etmektedir. Bu düşünce biçimleri bilim adamları tarafından kavram yanılgıları olarak da kabul edilmektedir. (Naylor, Downing & Keogh, 2001; Kabapınar, 2005, Morris, Merritt, Fairclough, Birrell & Howitt, 2007).

Kavramsal karikatürler konuşmaları karikatürize biçimde konuşma balonları içinde sunan “görsel anlaşmazlıklar” ya da bilişsel çizimlerdir. Bütün görüş açıları farklı olarak ele alınır ve bu farklılık sonraki görüş alışverişlerinde, öğrencilerin düşüncelerini tartışmalarını sağlayarak, katalizör etkisi yapar. Öğrencilerin düşüncelerini açığa çıkarır ve tartışma ortamı meydana getirirler (Dabell, 2006).

Kavram karikatürleri ilgili konu, problem hakkında öğrencilerin anlamlı açıklamalar yapılandırmak için güçlü bir yoğunlaşma sağlar. Düşüncelerin görsel formda sergilenmesi dikkat çekmede önemli bir rol oynar. Bilgilerin belleğe işlenmesi ancak bireyin konu ile bireysel ilgisi ile oluşabilir. Kavram karikatürleri de bu ilgiyi çekmektedir (Baysarı, 2007).

Kavram karikatürleri farklı bir yapıdadır. Mizahi ve abartılı durumlar içermez. Karakterlerin çizgiler ile anlatılıyor olması onlara karikatür özelliği yüklemektedir (Uğurel ve Moralı, 2006, Akt: Durmaz, 2007). Kavramların

çizimler halinde karikatürler şeklinde sunulması öğrencilerin dikkatini çekerek kavramlara ilgisini artırmaktadır.

Kavram karikatürleri, günlük durumlar ve işler içinde yer alan bilim hakkında bir dizi bakış açısını ortaya koyan karikatür tarzındaki çizimlerdir. Karikatürler konuyu daha şüpheli ve tartışmalı bir hale sokarlar ve daha fazla fikir geliştirmek için uyarıcı sağlarlar. Karikatürler genel olarak mizahi ya da güldürücü değerlerdir ama ilgi çekmek, tartışmayı kışkırtmak ve bilimsel düşüncüyü uyarmak için tasarlanmışlardır. Karikatürlerde kullanılan diyaloglar genellikle tekbir doğru cevabı ortaya çıkarma amacını taşımamaktadır (Demir, 2008).

Kavramsal karikatürlerin geliştirilmesinde karakterler arasındaki eğitim amaçlı diyalogların kullanımı etkinliğinin fark edilmesi önemli bir kilometre taşı olmuştur. Kavramsal karikatürler öğrencilerin zihinlerindeki daha geniş ölçekte resimleyerek bir örnek için sınıftaki yanlış anlaşımaları ortaya koyarlar (Kandil İngeç, 2008). Kavramsal karikatürlerde görüşler konu ile ilgili gündelik hayattan alınıp tartışmacı bir üslup ile ortaya konur. Öğrencilerin ise karakterlerle tartışmaları istenir (Kabapınar, 2005). Kabapınar (2009) karikatürde yer alan karakterlerin isimlendirilmesinin sınıf içi tartışma sırasında sınıf yönetimini ve sınıf içi tartışmanın organizasyonunu kolaylaştırdığını göstermektedir.

Şekil 1’de, Keogh ve Naylor (1999) tarafından geliştirilen bir karikatür yer almaktadır.

Şekil 1. Kardan Adam Kavram Karikatürü

Öğretmenler kavram karikatürlerini birçok amaçla kullanabilirler. Kavram karikatürlerini kullanmalarının en genel sebepleri şu şekilde sıralanabilir (Naylor ve Keogh 2004, Akt: Demir, 2008; Chin ve Teou 2010):

- Öğrencilerin fikirlerini netleştirmek (kesinleştirmek)
- Öğrencilerin fikirlerine meydan okuyarak geliştirmek
- Alternatif bakış açıları geliştirmek
- Tartışma için uyarıcı sağlamak
- Öğrencilere kendi sorularını sormaları için yardımcı olmak
- Araştırma için başlangıç noktası sağlamak
- Katılımı yükseltmek ve motivasyonu arttırmak
- Bilimsel fikirleri günlük durumlara uygulamak
- Farklılaşmayı sağlamak
- Dili geliştirmek ve okuryazarlık öğretimine yardımcı olmak
- Materyali büyütme (genişletme) ya da pekiştirme aktiviteleri olarak
- Bir konunun sonunda özetleme yapmak
- Karikatürler çizerek öğrencilerin kendi fikirlerini özetlemelerine olanak sağlamak
- Ders dışı zamanların değerlendirilmesi
- Halkın bilime ulaşmasını desteklemek

Her ne kadar kavramsal karikatürler öğrencilerin kavramları anlayışı hakkında bilgi toplamayı amaçlasa da, anlayışın değerlendirilmesi birincil amaçları değildir. Kavramsal karikatürlerin birincil amacı eğitim ve öğretime yardımcı olmaktır (Keogh ve Naylor, 1999).

Araştırmacılar, öğrencilerde istenen motivasyonu sağlaması ve öğretimin başarıyla sonuçlanması bakımından kavram karikatürlerinin kullanılırken aşağıdakilere dikkat edilmelidir:

- Fen kavramları gündelik olaylarla ilişkilendirerek sunulmalıdır.
- Kavram karikatürlerinde yer alacak fikirler, öğrencilerin anlamalarına yönelik araştırmalar sonucunda belirlenmiş olanlar arasından seçilmelidir.
- Bilimsel düşünce biçimi de kavram karikatüründe yer almalıdır.
- Düşünce biçimleri mümkün olduğunca kısa ve okunaklı cümlelerle ifade edilmelidir.
- Kavram karikatüründeki tüm düşünce biçimleri benzer şekilde ifade edilmeli, bilimsel düşünce biçimleri ifade edilirken kitabi cümlelerden kaçınılmalıdır
- Bütün sınıfın karikatürü tartışması sağlanmalıdır
- Öğrencilerin bireysel düşüncelerini yansıtmalarına izin verilmelidir
- Öğrencilerin düşüncelerinin değişip değişmediği incelenmelidir (Özyılmaz Akamca ve Hamurcu 2009; Dabell 2008).

Türkiye’de özellikle fen bilgisi öğretiminde kavram karikatürlerinin kullanımı üzerine bir çok çalışma bulunurken (Oluk ve Özalp 2007; Baysarı, 2007; Durmaz, 2007; Kuşakçı Ekim, 2007; Balım, İnel ve Evrekli, 2009; İnel, Balım ve Evrekli, 2009; Şaşmaz-Ören, 2009; Chin ve Teou 2010; Evrekli ve Balım 2010; İnel ve Balım 2011, Ballhel ve Bilgili, 2011; Gölgeli ve Saraçoğlu, 2011; Ceylan Soylu 2011; Yavuz ve Büyükeşçi 2011; Erdoğan ve Cerrah Özgeç, 2012; Demir,

Uzoğlu ve Büyükkasap 2012) sosyal bilgiler öğretimi alanında bu konuda yapılan bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu araştırma sosyal bilgiler öğretiminde kavram karikatürlerinin başarıya etkisini koyması bakımından önemlidir.

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Araştırma öntest - sontest kontrol gruplu deneysel desen (ÖSKD) modelinde tasarlanmıştır. Öntest-sontest kontrol gruplu desende denekler, deneysel çalışmanın hem öncesinde hem sonrasında bağımlı değişkenle ilgili ölçüme tabi tutulurlar. Bu desende denekler, deney ve kontrol grubu olarak iki gruba ayrılırlar (Karasar, 1999: 97; Büyüköztürk, 2001: 21). Öntest-sontest kontrol gruplu desenin simgesel olarak görünümü aşağıdaki gibidir:

		ÖNTEST		SONTEST
G_D	R	O_1	X	O_3
G_K	R	O_2		O_4

Şekil 2. Ön test-Son test Kontrol Gruplu Desen (Büyüköztürk, 2001: 23)

Şekil 2’de G_D ; deney grubunu, G_K ; kontrol grubunu, R ; grupların yansız oluşturulduğunu O_1 ve O_3 ; deney grubuna uygulanan ön test ve son test ölçümlerini O_2 ve O_4 ; kontrol grubuna uygulanan ön test ve son test ölçümlerini, X ; deney grubundaki deneylere uygulanan bağımsız değişkeni (öğretim modelini) göstermektedir.

Bu çalışmada kullanılan deneysel desen Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1. *Araştırmanın Deneysel Deseni*

Gruplar	Ön Testler	Deneysel İşlem	Son Testler
Deney	*Başarı testi	Kavram Karikatürlerine dayalı öğretim etkinlikleri	*Başarı testi
Kontrol	*Başarı Testi	Geleneksel öğretim (programa dayalı) yaklaşımlarına dayalı öğretim etkinlikleri	*Başarı testi

Denekler (Çalışma Grubu)

Bu çalışmaya 2009–2010 öğretim yılının güz döneminde Niğde ili merkez ilköğretim okuluna devam eden 6. sınıf öğrencileri katılmıştır. Araştırmanın yapıldığı okulda toplam 6 tane 6. sınıf şubesi bulunmaktadır. Bu 6 şube içinde uygulanan öntest sonucu; öntest puanları arasında anlamlı bir fark bulunmayan

ve aynı öğretmenin öğretim yaptığı iki şubeden birisi deney, birisi ise kontrol grubu olarak yansız biçimde atanmıştır. Araştırmada özellikle öğretmen farkı olmayan iki şube seçilerek öğretmenden kaynaklanabilecek farklılıkların ortadan kaldırılması hedeflenmiştir.

Deney grubu için seçilen sınıfta 45, kontrol grubu için seçilen sınıfta 46 öğrenci olmasına rağmen bu gruplarda yer alıp da öntest veya sontestte katılmayan öğrenciler uygulama sonucunda verilerin analizinden çıkarılmış ve son analizde deney grubu için atanan grupta 40, kontrol grubu için atanan grupta ise 38 öğrenci kalmıştır.

Deney ve kontrol grubundaki deneklerin özellikleri Tablo 2'deki gibidir.

Tablo 2. Araştırmaya Katılan Deneklerin Özellikleri

Gruplar	N	Kız	Erkek
Deney	40	20	20
Kontrol	38	20	18
Toplam	78	40	38

Araştırmanın Uygulama Basamakları

Araştırmanın uygulama süreci; deneysel işlem öncesi ve deneysel işlem sonrası süreç basamakları şeklinde açıklanmıştır.

Deneysel İşlem Öncesi Süreç Basamakları

1. Araştırmanın deneklerini oluşturmak için Niğde Merkez Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı bir İlköğretim Okulu seçilmiş, İl Milli Eğitiminden gerekli izinler alınmıştır. Bu okulun seçilmesinde yeterli derecede denek sayısı olması ve uygulama yapılma isteğine okul yönetimi ve öğretmenlerinin olumlu bakması etkili olmuştur.
2. Okulda bulunan 6 tane 6. sınıf şubesi içinde uygulanan öntest sonucu; öntest puanları arasında anlamlı bir fark bulunmayan ve aynı öğretmenin öğretim yaptığı iki şubeden birisi deney, birisi ise kontrol grubu olarak yansız biçimde atanmıştır.
3. Uygulama için seçilen 7 haftanın 2 haftası öntest-sontestin uygulamasına ayrılmıştır.

Deneysel İşlem Süreci Basamakları

1. Deney grubu ve kontrol grubu öğrencilerinin oluşturduğu şubelerin dersleri kendi öğretmenleri tarafından yürütülmüş. Araştırmacı deney grubunda etkinliklerin uygulanmasında öğretmene yardımcı olmuştur. Deney grubu öğrencilerinin dersleri kavram karikatürlerine dayalı öğretim etkinlikleri ile kontrol grubu öğrencilerinin dersleri ise programa dayalı olarak yürütülmüştür.

2. Ders etkinliklerinin uygulamasına 5 Kasım 2009 tarihinde başlanmıştır. Öğretim etkinlikleri “İnsanlar, Yerler ve Çevreler” öğrenme alanında yer alan “Yeryüzünde Yaşam” ünitesi üzerinde gerçekleştirilmiştir.
3. Deneysel grubu öğrencilerine uygulamaya geçilmeden önce kavram karikatürleriyle destekli öğretimin öğrenci başarısına etkisini belirlemek için bir araştırma planlandığını ve kendilerinin bu araştırmanın denekleri olarak seçtikleri bildirilmiştir.
4. Deneysel grubunda konular işlenirken kavram karikatürleri hem afiş şekline getirilerek öğrencilerin ilgisini çekecek biçimde sınıfta sunulmuş hem de kavram karikatürleri çalışma yaprakları haline getirilerek öğrencilerin bireysel olarak bunlar üzerinde görüşlerini yazmaları sağlanmıştır.
5. Her iki grupta da dersler, sosyal bilgiler öğretim programındaki kazanımlar çerçevesinde gerçekleştirilmiştir.
6. Uygulama esnasında ülkemizde yaygın şekilde görülen Domuz Gribi (A tip Grip) nedeniyle uygulamaya 1 hafta ara verilmiş bu nedenle 18 Aralık 2009’da çalışma sona erdirilmiş ve 25 Aralıkta ise sınav ve uygulanmıştır.
7. Bu kapsamda araştırma; 7 haftada 15 saat etkinliklerinin uygulanma süreci, 4 saat ön -son testin uygulanması olmak üzere toplam 19 saat sürmüştür.

Deneysel İşlem Sonrası Süreç Basmakları

1. Ölçüm araçlarından elde edilen verilerin SPSS paket programı ile istatistiksel analizleri yapılmıştır.
2. Yapılan istatistiksel analizler yorumlanmış ve araştırmadan elde edilen sonuçlar raporlaştırılmıştır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada kullanılan veri toplama aracı şudur:

- Başarı testi

Başarı Testi

Başarı testleri, belli bir programa dayalı öğretim sonunda öğrencilerin bilgi, kavram ve anlayış yönünden gösterdikleri akademik gelişimi belirlemek amacıyla hazırlanan ve kullanılan testlerdir (Yıldırım, 1999: 15).

Bu araştırma ile kavram karikatürlerinin başarıya etkisi sınanmak istendiğinden program amaçları doğrultusunda “Yeryüzündeki Yaşam” ünitesindeki tüm konularını içeren 78 soruluk dört seçenekli çoktan seçmeli başarı testi hazırlanmıştır. Bu sorular madde analizinden sonra sorulardan ayırt etme gücü, 20’nin altında olan veya programla uyumsuz olan 38 soru testten çıkarılarak 40 soruluk başarı testi elde edilmiştir. Testin hazırlanmasında ÖSYM tarafından SBS ve OKS sınavlarında çıkmış sınav sorularından ve araştırmacının kendi geliştirdiği sorulardan yararlanılmıştır.

Testin değerlendirilmesinde her doğru cevaba “1” puan, yanlış ve boş cevaplar için ise “0” puan verilmiştir. Bu testten alınabilecek en yüksek puan “40”dır. Başarı testinin güvenilirlik analizi ITEMAN (Item and Test Analysis program) programı ile yapılmıştır.

Tablo 3. *Madde Ayırt Edicilik İndeksi*

Maddenin Ayırt Etme İndeksi	Maddenin Değerlendirmesi
0,40 ve daha büyük	Çok iyi bir madde
0,30–0,39	Oldukça iyi madde. Yinede geliştirmek için üzerinde düşünülebilir.
0–20–0,29	Bu durumdaki maddeler, genel olarak düzeltilmeye ve geliştirilmeye muhtaçtır.
0,19 ve daha küçük	Çok zayıf maddeler. Böyle maddeler, eğer düzeltmelerle geliştirilemiyorsa testten kesinlikle çıkarılmalıdır.

Ayırt etme indeksi 0,40 ve daha büyük olan maddeler, ayırt etme gücü yüksek olan maddelerdir 0–20–0,39 arası ayırt etme indeksine sahip maddeler ayırt etme gücü orta, ayırt etme indeksi 0,19 ve daha küçük olan maddelerin ise ayırt etme gücü düşüktür (Tekin, 2000: 249).

Yapılan ITEMAN analizi sonucunda, testin alfa güvenilirlik katsayısı 0.859 bulunmuştur. Bu sonuca göre hazırlanan başarı testinin oldukça güvenilir bir ölçme aracı olduğu söylenebilir. Başarı testine yapılan madde analizi sonuçları Tablo 4’de verilmiştir. Başarı testi, deney ve kontrol grubu öğrencilerine ön test ve son test olarak uygulanmıştır.

Tablo 4. *Başarı Testi Madde Analizi Sonuçları*

Soru No	Maddenin güçlük derecesi	Maddenin ayırt etme gücü	Soru No	Maddenin güçlük derecesi	Maddenin ayırt etme gücü
1	.77	.35	21	.37	.62
2	.54	.36	22	.31	.33
3	.54	.23	23	.30	.33
4	.69	.40	24	.35	.41
5	.80	.44	25	.55	.36
6	.51	.57	26	.41	.45
7	.52	.36	27	.59	.57
8	.64	.36	28	.47	.36
9	.66	.27	29	.37	.20
10	.46	.41	30	.45	.23
11	.46	.70	31	.39	.62
12	.70	.57	32	.48	.45
13	.46	.75	33	.54	.53
14	.69	.48	34	.30	.41
15	.37	.66	35	.17	.30
16	.37	.49	36	.34	.41

17	.45	.41	37	.59	.53
18	.36	.54	38	.37	.28
19	.58	.53	39	.36	.37
20	.45	.32	40	.25	.46

Tablo 4’den başarı testine yapılan ITEMAN analizi sonuçları incelendiğinde; testteki maddelerin güçlüklerinin. 17 ile 80 arasında değiştiği görülmektedir. Yani testte hem kolay hem de güç maddeler yer almıştır. Testin ortalama güçlük derecesi 0.426 olup bu da oldukça yeterli bir orandır. Testteki maddelerin ayırt etme gücü incelendiğinde ise testteki maddelerin ayırt edicilik güçlerinin. 20 ile. 70 arasında değiştiği yani testin ayırt edicilik gücünün de yeterli bir seviyede olduğu görülmektedir.

Verilerin Analizi

Araştırmanın amaçlarına uygun olarak toplanan veriler, verilerin özelliklerine uygun istatistiksel teknikler kullanılarak bilgisayar ortamında SPSS – 15.00 (Statistical Package for the Social Sciences) paket programı kullanılarak çözümlenmiş, bulgular Tablolar halinde verilmiş, değerlendirmeler yapılmıştır.

Deney ve kontrol gruplarının ön test ve son test puanlarına ilişkin analizlerinde bağımlı gruplar için t testi kullanılırken; kontrol ve deney grupları arasındaki değerlendirmeler için elde edilen verilerin değerlendirilmesinde ise bağımsız gruplar için t testi kullanılmıştır.

BULGULAR

Kavram karikatürleriyle öğretimin yapıldığı deney grubu ile programa göre öğretimin yapıldığı kontrol grubunun öğretime başlamadan önce uygulanan ön test sonuçları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığı saptanmak istenmiştir. Deney ve kontrol gruplarını oluşturan öğrencilerin ön testten almış oldukları puanların istatistik değerleri Tablo 5’te verilmiştir.

Tablo 5. *Deney Grubu ve Kontrol Grubu Öğrencilerinin Öntest Puanlarının Farklılığı İçin t-testi Sonuçları*

Gruplar	N	\bar{X}	S	sd	t	p
Deney	40	17,23	4,70	76	1,50	,138
Kontrol	38	15,68	4,34			

Tablo 5’te deney grubu ve kontrol grubuna yapılan öntest ile iki grup arasında akademik başarı bakımından anlamlı bir farkın bulunup bulunmadığına bakılmıştır. Tablo 5’te de görüldüğü gibi deney grubunun ortalaması $\bar{X} = 17,23$ iken, kontrol grubunun ortalaması $\bar{X} = 15,68$ ’dir. Ön test puanları gruba (deney grubu ve kontrol grubu) göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir ($t_{(76)} = 1,50$,

$p>0.05$). Bu bulgu her iki grubun deney öncesi ön bilgilerinin denk olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Deney ve Kontrol Grubunun Son Test Sonuçlarına Ait Bulgular

Araştırmanın dördüncü alt problemi “Kavram karikatürleriyle öğretimin yapıldığı deney grubu ile programa göre öğretimin yapıldığı kontrol grubunun, öğretim bitiminde uygulanan son test sonuçları arasında anlamlı bir fark var mıdır?” şeklinde ifade edilmişti. Bu alt probleme bağlı olarak kontrol ve deney gruplarını oluşturan öğrencilerin son testten almış oldukları puanların istatistik değerleri Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6. *Deney Grubu ve Kontrol Grubu Öğrencilerinin Sontest Puanlarının Farklılığı İçin t-testi Sonuçları*

Gruplar	N	\bar{X}	S	sd	t	p
Deney	40	28,73	5,67	76	8,93	,000
Kontrol	38	17,61	5,29			

Tablo 6’da deney grubu ve kontrol grubuna yapılan sontest ile iki grup arasında akademik başarı bakımından anlamlı bir farkın bulunup bulunmadığına bakıldığında, deney grubunun ortalaması $\bar{X}=28,73$ iken, kontrol grubunun ortalaması $\bar{X}=17,61$ ’dir. Son test puanları gruba (deney grubu ve kontrol grubu) göre anlamlı bir farklılık göstermiştir ($t_{(76)}=8,93$; $p>0.05$).

Bu sonuç, deney ve kontrol gruplarının son test puanları arasında deney grubu lehine anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir. Bu analiz sonucuna göre kavram karikatürleri ile destekli öğretim yapılan gruptaki öğrenci başarısı, programa dayalı öğretimin uygulandığı gruptaki öğrenci başarısına göre anlamlı düzeyde bir farka yol açmıştır. Bu sonuçlara göre kavram karikatürlerine dayalı öğretimin, sadece programa dayalı öğretime göre öğrencilerin “Yeryüzünde Yaşam” ünitesine ait başarılarını artırmada daha etkili olduğu söylenebilir.

SONUÇ ve TARTIŞMA

Araştırmanın uygulaması sonucunda elde edilen bulgulara dayalı olarak şu sonuçlara ulaşılmıştır.

1. Geleneksel öğretimin (programa dayalı) uygulandığı kontrol grubu ile kavram karikatürleri destekli öğretimin uygulandığı deney grubunun ön test sonuçlarının analizine göre, öğretime başlamadan önce öğrencilerin uygulama yapılacak ünite ile ilgili bilgileri arasında anlamlı bir fark yoktur. Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin “Yeryüzünde Yaşam” ünitesindeki ön bilgi düzeyleri birbirine yakındır.
2. Tablo 6 incelendiğinde, deney grubuna uygulanan kavram karikatürleriyle destekli öğretimdeki başarı artışının (deney grubu sontest-öntest ortalama

farkı $\bar{X} = 11.5$) sadece programa dayalı yapılan öğretimden (kontrol grubu son test-ötest ortalama farkı $\bar{X} = 1.93$) daha fazla olduğu görülmektedir.

3. Öğretim bitiminde hem deney hem de kontrol grubuna uygulanan son test sonuçlarına göre; deney grubundaki öğrenciler kontrol grubundaki öğrencilere göre daha başarılı olmuştur. Bu sonuç bize kavram karikatürleri ile desteklenerek yapılan öğretimin geleneksel yöntemler veya sadece programa dayalı öğretime göre daha etkili olduğunu göstermektedir. Ortaya çıkan bu sonuç diğer alanlarda yapılan çalışmalarını destekler niteliktedir.

Durmaz (2007) İlköğretim 8. sınıf, Fen ve Teknoloji dersinde “Mitoz-Mayoz Hücre Bölünmeleri” konusunun yapılandırıcı fen öğretiminde kavram karikatürleri ile öğretiminin, öğrencilerin başarılarına ve duyuşsal özelliklerine olumlu katkıları olduğu belirlenmiştir.

Baysarı (2007). İlköğretim düzeyinde 5. sınıf fen ve teknoloji dersi canlılar ve hayat ünitesi öğretiminde kavram karikatürü kullanımının öğrenci başarısına, fen tutumuna ve kavram yanlışlarının giderilmesine olumlu etkisi olduğunu bulmuştur.

Evrekli ve Balım (2010) Fen ve teknoloji öğretiminde zihin haritası ve kavram karikatürü kullanımının öğrencilerin akademik başarılarına ve sorgulayıcı öğrenme becerileri algılarına olumlu etkilerini olduğunu göstermektedir.

Gölgeli ve Saraçoğlu (2011) Fen ve teknoloji dersi “ışık ve ses” ünitesinin öğretiminde kavram karikatürlerinin kullanımının öğrencilerin akademik başarısına olumlu etkisi olduğunu bulmuştur.

İnel ve Balım (2011) Kavram karikatürleri destekli probleme dayalı öğrenme yönteminin ilköğretim 6.sınıf öğrencilerinin fen öğrenmeye yönelik motivasyonlarına olumlu etkisi olduğunu ortaya koymuştur.

Duran, Ballıel ve Bilgili (2011) Fen öğretiminde 6. sınıf öğrencilerinin kavram yanlışlarını gidermede kavram karikatürlerinin geleneksel yöntemlerden daha etkili olduğunu ortaya koymuştur.

Erdoğan ve Cerrah-Özgeç (2012) Kavram Karikatürlerinin Öğrencilerin Kavram Yanlışlarının Giderilmesi Üzerindeki etkisini Sera Etkisi ve Küresel Isınma Örneği ile test etmiş ve kavram karikatürlerinin bu konularda daha etkili olduğunu koymuştur.

Araştırmanın sonuçlarına dayanarak şu öneriler yapılabilir.

1. Sosyal bilgiler öğretiminde kavram karikatürünün kullanımına yönelik uygulamalar genişletilmeli ve farklı öğrenme alanı ve ünitelerde kavram karikatürleri kullanımına yer verilmelidir.

2. Kavram karikatürlerinin sosyal bilgiler öğretiminde sadece başarı değil kavram yanlışlarını giderme, tutumlar üzerine etkileri gibi konularda araştırmalar yapılmalıdır. Bu konuda diğer alanlarda yapılan çalışmalar kavram karikatürleriyle öğretimin tutumlara, kavram yanlışlarını gidermeye olumlu etkisi olduğunu göstermektedir.

Kuşakçı Ekim (2007) Kavramsal karikatürlerin 7. sınıf öğrencilerinin Maddenin İç Yapısına Yolculuk ünitesindeki kavram yanlışlarını gidermedeki daha etkili olduğunu ortaya koymuştur.

Demir (2008). Bitkilerin yaşam süreçleri, maddenin doğası, maddedeki değişim, elektrik, kuvvet ve hareket, ışık, dünyamız ve çevresi, enerji gibi bazı fen konularıyla ilgili öğrenci düşünceleri kavram karikatürleri kullanılarak araştırılmıştır. Araştırmada Fen Bilgisi Öğretmenliği öğrencilerinin bazı alternatif kavramlara sahip oldukları ve bu alternatif kavramların belirlenmesinde kavram karikatürlerinin açık uçlu sorulara göre bazı avantajlarının olduğu sonucu ortaya çıkarılmıştır.

Balım, İnel ve Evrekli (2009) Fen öğretiminde kavram karikatürü kullanımına ilişkin öğrenci görüşlerine başvurmuş ve öğrenciler kavram karikatürlerinin birçok açıdan yararlar sağladığını ve derslerde kullanılması gerektiği konusunda olumlu görüşler bildirmişlerdir.

Balım, İnel ve Evrekli (2008) Fen öğretiminde kavram karikatürü kullanımının öğrencilerin var olan deneyimleriyle, yeni karşılaştıkları bilgileri sorgulamalarına yardımcı olarak, öğrencileri bu yöndeki algılarını etkilediği belirlenmiştir.

Şengül (2011) Kavram karikatürleriyle öğretimin 7. sınıf matematik dersinde öğrencilerin öz yeterlilik inancını geliştirdiğini ortaya koymuştur.

Bu nedenle sosyal bilgilerde de kavram karikatürlerinin kavram yanlışlarının belirlenmesi, giderilmesi, öz yeterlilik inancı ve tutumlar üzerine etkisini araştıran çalışmalar yapılabilir.

3. Kavram karikatürlerinin kullanımı sadece sınıf içinde kalmamalı bu karikatürler sınıf dışında okul panolarına asılarak tüm öğrencilerin konular üzerine düşünmesi ve tartışması sağlanmalıdır.

4. Öğrencilerin kavram karikatürleri çizmeleri istenerek konulara olan ilgileri artırılmalıdır.

5. Ders ve öğrenci çalışma kitaplarında kavram karikatürlerine yer verilerek programın ön gördüğü kavramların kazanılmasında işe koşulmalıdır.

YAZAR NOTLARI

Bu çalışma Yrd. Doç. Dr. Halil TOKCAN danışmanlığında hazırlanan Gözde ALKAN'a ait "Sosyal Bilgiler Öğretiminde Kavram Karikatürlerinin Öğrenci Başarısına Etkisi" (2010) adlı yüksek lisans tezinin bir bölümünden oluşturulmuştur.

KAYNAKLAR

- Alkış, S. (2009). Sosyal Bilgilerde Kavram Öğretimi. *Sosyal Bilgiler Öğretimi* (Ed: Safran, M.), Ankara: Pegema Akademi.
- Ata, B., (2006), Sosyal Bilgiler Öğretim Programı, Öztürk, C. (Ed.), *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi*, Ankara: PegemA Yayıncılık.

- Balım, A.G., İnel, D., Evrekli, E. (2008). Fen Öğretiminde Kavram Karikatürü Kullanımının Öğrencilerin Akademik Başarılarına ve Sorgulayıcı Öğrenme Becerileri Algılarına Etkisi. *İlköğretim Online*, 7(1), 188-202.
- Baysarı, E. (2007). *İlköğretim Düzeyinde 5. Sınıf Fen ve Teknoloji Dersi Canlılar ve Hayat Ünitesi Öğretiminde Kavram Karikatürü Kullanımının Öğrenci Başarısına, Fen Tutumuna ve Kavram Yanılgılarının Giderilmesine Olan Etkisi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Burhan, Y. (2008). Asit Ve Baz Kavramlarına Yönelik Karikatür Destekli Çalışma Yapraklarının Geliştirilmesi Ve Uygulanması. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Büyüköztürk, Ş. (2001). *DeneySEL Desenler*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Chin, C.& Teou L.-Y. (2010). Formative Assessment: Using Concept Cartoon, Pupils' Drawings, And Group Discussions To Tackle Children's Ideas About Biological Inheritance. *JBE Vol 44 No 3 Summer*, 108-115.
- Ceylan Soylu, H. (2011). Fen ve Teknoloji Öğretiminde Kavram Karikatürlerinin 7e Öğrenme Modeli Göre Hazırlanmış Bir Etkinlik Örneği: Yaşamımızdaki Elektrik. *2nd International Conference on New Trends in Education and Their Implications 27-29 April*, Antalya
- Dabell, J. (2006). Using Concept Cartoons Describes How He Uses 'Visual Disagreements' To Advance His Learners' Understanding Of Mathematics, *Mathematics Teaching Incorporating Micromath 209 / July*.
- Dabell, J. (2008). Using Concept Cartoons. *Mathematics Teaching Incorporating Micromath 209:34-36*.
- Demir, Y. (2008). Kavram Yanılgılarının Belirlenmesinde Kavram Karikatürlerinin Kullanılması. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Atatürk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Demir, Y. Uzoğlu, M. Ve Büyükkasap E. (2012). Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Kuvvet ve Hareket İle İlgili Sahip Olduğu Kavram Yanılgılarının Belirlenmesinde Kullanılan Karikatürlerin ve Çoktan Seçmeli Soruların Etkililiğinin Karşılaştırılması. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi Journal of Research in Education and Teaching Şubat-Mart-Nisan Cilt 1 Sayı 1*, s.88-102.
- Doğanay, A. (2003). Sosyal Bilgiler Öğretimi. *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi*. Öztürk C. ve Dilek D. (Ed.). Ankara: Pegem Yayınları.
- Durmaz, B. (2007). *Yapılandırıcı Fen Öğretiminde Kavram Karikatürlerinin Öğrencilerin Başarısı ve Duyuşsal Özelliklerine Etkisi (Muğla İli Merkez İlçe Örneği)*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Muğla Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Muğla.
- Duran, M., Balliel, B. ve Bilgili S. (2011). Fen Öğretiminde 6. Sınıf Öğrencilerinin Kavram Yanılgılarını Gidermede Kavram Karikatürlerinin Etkisi. *2nd International Conference on New Trends in Education and Their Implications 27-29 April*, Antalya
- Dündar, H. (2007). *Kavram Analizi Stratejisinin Öğrencilerin Kavram Öğrenme Başarısı Ve Hayat Bilgisi Dersine İlişkin Tutumlarına Etkisi*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Dündar, H. (2008), Sosyal Bilgilerde Kavram Öğretimi. *Özel Öğretim Yöntemleriyle Sosyal Bilgiler Öğretimi*, (Ed: Tay, B, Öcal, A.), Ankara: Pegem Akademi.
- Erdoğan, A. ve Cerrah-Özgeç, L. (2012). Kavram Karikatürlerinin Öğrencilerin Kavram Yanılgılarının Giderilmesi Üzerindeki Etkisi: Sera Etkisi ve Küresel Isınma Örneği. *Turkish Journal of Education*; 1(2)
- Evrekli, E. Ve Balım, A.G. (2010). Fen ve Teknoloji Öğretiminde Zihin Haritası Ve Kavram Karikatürü Kullanımının Öğrencilerin Akademik Başarılarına Ve

- Sorgulayıcı Öğrenme Becerileri Algılarına Etkisi. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi (BAED)* Cilt: 01, Sayı: 02, 76-98
- Gölgeli, D. ve Saraçoğlu s. (2011). Fen ve Teknoloji Dersi “Işık Ve Ses” Ünitesinin Öğretiminde Kavram Karikatürlerinin Kullanımının Öğrencilerin Akademik Başarısına Etkisi. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* Sayı: 31 /2, 113-124
- İnel, D., Balım, A.G. (2011). Kavram Karikatürleri Destekli Probleme Dayalı Öğrenme Yönteminin İlköğretim 6.Sınıf Öğrencilerinin Fen Öğrenmeye Yönelik Motivasyonlarına Etkisi. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 4/1, 169-188
- İnel, D., Balım, A.G., Evrekli, E. (2009). Fen Öğretiminde Kavram Karikatürü Kullanımına İlişkin Öğrenci Görüşleri. *Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi (EFMED)*, c: 3, S:1, s: 1-16.
- İnel, D., Balım, A.G. (2011). Kavram Karikatürleri Destekli Probleme Dayalı Öğrenme Yönteminin İlköğretim 6.Sınıf Öğrencilerinin Fen Öğrenmeye Yönelik Motivasyonlarına Etkisi. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı 1.
- Kabapınar, F. (2005). Yapılandırmacı Öğrenme Sürecine Katkıları Açısından Fen Derslerinde Kullanılabilecek Bir Öğretim Yöntemi Olarak Kavram Karikatürleri. *Kuram Ve Uygulamada Eğitim Bilimleri (KUYEB)*, c. 5–1, s.101–146.
- Kabapınar, F. (2009). Kavram Karikatürlerinin Etkiliğini Nasıl Artırabiliriz? Uygulamayı Etkin Kılma Noktasında Araştırmadan Yararlanma. *Eğitim ve Bilim* 34 (154).
- Kandil İngeç, Ş. (2008), USA Use Of Concept Cartoons As An Assessment Tool İn Physics Education, *Nov. 2008, Volume 5, No.11 (Serial No.48) US-China Education Review*, ISSN1548–6613.
- Karamustafaoğlu, S. , Karamustafaoğlu, O. Yaman, S. (2005). *Kavramlar ve Kavramların Önemi*, (Ed: Aydoğdu, M., Kesercioğlu, T), *İlköğretimde Fen ve Teknoloji Öğretimi*, Ankara: Anı Yayıncılık.
- Karasar, N. (1999). *Bilimsel Araştırma Yöntemi* (9. Basım), Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Keogh, B. , S. Naylor, (1999). Concept Cartoons, Teaching And Learning İn Science: An Evaluation, *Int. J. Sci. Educ.* , Vol. 21, No. 4, 431– 446.
- Kuşakçı Ekim, F. (2007). *İlköğretim Fen Öğretiminde Kavramsal Karikatürlerin Öğrencilerin Kavram Yanılgılarını Gidermedeki Etkisi*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Long, S. ve Marson, K. (2003). Concept Cartoons. *Hands on Science*. 19(3).
- Morris M., Merritt M., Fairclough S., Birrell N., & Howitt C. (2007). Trialling Concept Cartoons in Early Childhood Teaching and Learning of Science. *Teaching science*, 53, 2, 42-45. June
- Mulhan, M. (2007). *İlköğretim 7.Sınıf Vatandaşlık ve İnsan Hakları Eğitimi Dersi Kavramlarının Öğrenilmesinde Sosyal, Ekonomik ve Kültürel Faktörler ile Eğitimi Öğretim Uygulamalarının Etkileri* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Naylor, S., Downing, B., & Keogh, B (2001). *An Empirical Study of Argumentation in Primary Science, Using Concept Cartoons as The Stimulus*. Greece, Thessaloniki: 3rd European Science Education Research Association Conference.
- Oluk, S. ve Özalp, I. (2007). The Teaching of Global Environmental Problems According to The Constructivist Approach: As a Focal Point of the Problem and the Availability of Concept Cartoons. *Educational Sciences: Theory & Practice* 7 (2) • May• 881-896

- Özyılmazel-Akamca G., Hamurcu, H. (2009). Analogiler, Kavram Karikatürleri ve Tahmin-Gözlem-Açıklama Teknikleriyle Desteklenmiş Fen ve Teknoloji Eğitimi, *New World Sciences Academy*, 4(4).
- Öztürk, C., (2006), *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi*, Ankara: Pegem Yayınları.
- Safran, M. (1993). *Tarih Öğretiminin Eğitsel Amaçları*. Ankara: *Belleten*. Türk Tarih Kurumu Yayınları Cilt: LVII S. 220, s. 827-842.
- Stephenson P. Ave Warwick P. (2002) Using concept cartoons to support progression in students' understanding of light. *Physics Education*, 37, 2, 135-141.
- Sexton M., Gervasoni A. & Brandenburg R. (2009) Using a Concept Cartoon to Gain Access to Children's Calculation Strategies. *Australian Primary Mathematics Classroom*, 14, 4, 24-28. <http://www.thefreelibrary.com/Sexton,+Matthew%3B+Gervasoni,+Ann%3B+Brandenburg,+Robyn-a1827>
- Şengül, S. (2011). Effects of Concept Cartoons on Mathematics Self-Efficacy of 7th Grade Students Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri • Educational Sciences: Theory & Practice Autumn. 2305-2313
- Şaşmaz-Ören, F. (2009). Öğretmen Adaylarının Kavram Karikatürü Oluşturma Becerilerinin Dereceli Puanlama Anahtarıyla Değerlendirilmesi. *e-Journal of New World Sciences Academy*, 4 (3), 994-1016.
- Tekin, H. (2000). *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme*, Ankara: Yargı Kitapevi.
- Ülgen, G. (2004). *Kavram Geliştirme Kuramları ve Uygulamaları* (4. Basım), Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Yıldırım, C. (1999). *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme*, Ankara: ÖSYM Yayınları.
- Yıldız, İ. (2008). *Kavram Karikatürlerinin Kavram Yanılgılarının Tespitinde ve Giderilmesinde Kullanılması: Düzgün Dairesel Hareket*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

SUMMARY

Concepts are intellectual tools that provide to individuals a meaningful communicate and thinking. Hence, concepts play a substantial role to understanding correctly of bring about events and their environments. Therefore, we need to understand what is the concept? And how it is learned? In general terms, concepts is a category to use grouping the similar objects, human beings, events, notions, and processes.

It is utilized from lots instruments, such as concept maps, semantic analysis, schedules, concept puzzles, concept network, v diagrams, diagnostic tree, structured grid, and conceptual change text in taeching concept. In recent years, new application called concept cartoons are become widespread.

Concept cartoons are defined as ‘depiction of dialogues in which 3 or more students are involved’. In this dabate, each character advocate different Notion. One of the Notion is represented way of thinking which it is adopted scientific true, but represented specific thinking styles of students. These thinking styles are adopted by scientist as misconceptions as well.

Concept cartoons is provide a strong focus on to structure of meaningful explanations of students about problem. The exhibition of notions on visual styles have an important role for attending getting. Processing the knowledge on memory is realizable just only individuals own knowledge. Concept cartoons is emphasized on individuals own knowledge too.

Concept cartoons has different structure. It is not content humorous and exaggerated cases. It is attained caricature feature due to find voice in characters with lines (Uğurel ve Morali, 2006, Akt: Durmaz, 2007). Presenting concepts as drawings namely cartoons are attracted attention to student’s interest and raised their attendance.

Teachers can use concept cartoons in various purpose. These are the primary ones (Naylor and Keogh 2004, Akt: Demir, 2008):

- To clarify students notions
- To enhance students notions due to challenge
- To develop alternative point of view
- To provide stimuli for debate
- To help student for provide asking own questions
- To provide starting point for research
- To raise attendance and motivation
- To apply Daily cases of scientific ideas
- To realize differentiation
- To enhance language and help literacy education
- To extention material and use as reinforcing activities
- To sum up end of the topic
- To enable sum up students own ideas with drawing cartoons

- To value time in extracurricular
- To promote citizens accessing the science

There are a lot of research on using concept cartoons in Science education in Turkey. However, there isn't any research on concept cartoons in social studies education. Therefore, this study is important with regards the effect of concept cartoons on achievement in social studies.

The purpose of this study is to examine the effect of concept cartoons method on the success of 6th grade students in Social studies lessons. This study is designed as pretest-posttest control group experiential model. Sixth grade students from Selçuk primary school in centre of Niğde have been attended to the research in 2009-2010 academic year spring semester. The application of the research has performed in sixth grade social studies lessons "people, places and environments" in teaching of "life on the earth" unit. While subject group was taught thorough concept cartoons methods, control group was taught through coherent existing program. The research has been done in 3 hours per week, totally 15 hours teaching periods. The achievement test has been applied to the students before and after the programme as pretest-posttest. T-test has been applied to analyse the data. The data from study has been analysed with SPSS and ITEMAN programmes.

Results which were obtained from analysis are as follows:

1. According to analysis of pretest results of subject group which was applied concept cartoons based teaching and control group which was applied program based (traditional teaching) teaching, there is no statistically significant difference between the knowledge on application unit before starting teaching. The preliminary knowledge level about "life on the earth" unit too close both subject group and control group.
2. it can be said "both programme based and concept cartoons methods increased achievement in unit "life on the earth". However, it is obvious that the increasing of achievement in concept cartoons based teaching which is applied to subject group is more (the mean difference of posttest-pretest in subject group: $\bar{X} = 11.5$) than the programme based learning (the mean difference of posttest-pretest in control group: $\bar{X} = 1.93$). according to the result of posttest which is applied to both subject and control groups at the first half end of the teaching period: the student in subject group are more successful than control group students. This results shows that concept cartoons based teaching is more effective than the traditional methods are only programme based teaching. According to the results, it can be expand the applications of concept cartoons teaching social studies and to use more concept cartoon applications in different learning domain and units.

The investigation should be done on achievement research about teaching concept cartoons in social studies, in addition to this, such as deal with misconceptions and effect of the attitudes investigations should be done.